

תוכן הענינים

9	יוסליה קמצן קדוש
17	יוסלה מקרקוב '74
24	שלי - שלך
28	מוישליה גנב
35	השיכור הקדוש
44	תפילת מנחה בקרלין
49	שותפו של הקדוש ברוך הוא
54	ר' לוי יצחק מברדיטשב
59	דרכון מונקאטש
64	החווה מלובלין
69	שמע ישראל
73	החייל והסבא
76	רגע של קירוב לבבות
79	הב"ח הקדוש
83	מקום בגן עדן
86	רבי משה ליב מסאסוב
90	ים של דמעות
94	ר' זושא שמח בחלקו
99	כשושא רעב
102	ר' זושא והעניים
104	כשלזושא קר
107	ר' קלונימוס קלמן
111	הגיבן הקדוש
117	שמחת תורה בגטו ורשה

יחד כולם קדושה

© כל הזכויות שמורות
ירושלים תשס"ג
Copyright
Printed in Israel 2003

אין להעתיק ספר זה
או קטעים ממנו
בשום צורה ובשום אמצעי
ללא אישור בכתב מהמוציא לאור

הוצאת "קול מבשר"
ת"ד 85672
מבשרת ציון
טל' 02-5340502

הפצה:
ספרית בית אל
טל' 02-6427117
עיצוב: חיים מושקין

הקדמה

"ועתה כתבו לכם את השירה הזאת וְלַמָּדָה את בני ישראל..." (דברים לא, יט).

"ויקראה 'שירה', כי ישראל יאמרוה תמיד בשיר ובזמרה" (רמב"ן שם).
 "ואמר רבי שפטיה אמר רבי יוחנן: כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה, עליו הכתוב אומר: 'וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים' (מצילה לב, א).

מיוחד במינו היה הרב שלמה קרליבך. כל כולו – עם ישראל, כל עם ישראל, תורה והקדוש ברוך הוא. ועבודת קודש זו היתה תמיד בשמחה, "בשיר ובזמרה".

לא זו בלבד, שחיבר והלחין מאות שירים וניגונים, אלא כל שיחותיו והופעותיו היו תמיד בזמרה ובנעימה.

שירתו מיוחדת היא. מקורה בעומק נשמתו הכוספת לא-ל חי, המצפה ומייחלת לחיבור השלם בין קודשא בריך הוא תורה וישראל.

ר' שלמה היה 'תלמידים' המובהק של גדולי החסידות בכל הדורות, מן הבעל-שם-טוב, ר' לוי יצחק מברדיטשב, ר' אלימלך מליז'נסק ואחיו ר' זושא, החוזה מלובלין, המגיד מקו'ניץ, ה'אוהב ישראל' מאפטא, וכו' וכו' עד לתקופת השואה – ר' קלונימוס קלמן מפיאסצנה הי"ד וכו'.

כמו 'רבותיו' אלה ראה הוא בכל אדם מישראל רק את הטוב, את סגולתו הפנימית, את נשמתו הקדושה, הטהורה והזכה, שרק בגלוייה החיצוני לכלכוה מאורעות החיים ועשאוה לגסה ומחוספסת.

כמו ה'צדיקים העליונים' אהב לא רק צדיקים, אנשים טובים והגונים, ומי יהיה רבם של הגנבים? ומי יקרב את כל שבורי הלב?

ר' שלמה חינך שלחבר את ישראל לאביהם שבשמים עלינו להאיר לתוך הנשמה את האור הגדול של היהדות, את הטעם והעונג של דברי ה', ואת זה עושים הכי טוב והכי נעים – בשירה, בנעימה ובזמרה.

הספר שלפנינו הוא שכתוב של חלק קטן מאלפי סיפוריו. ואף על פי שאינו דומה סגנון הסיפור כשהוא מסופר בעל פה למסופר בכתב, מכל מקום שמרנו ככל יכולתנו על הסגנון המיוחד, החי והקולח, של ר'

120	החזן העיור
123	חצקליה 'לכבוד שבת'
128	ימין ושמאל תפרוצי
129	תוך אמוני עם סגולה
130	האור של שבת קדש
135	עונג שבת
141	נרות השבת
147	ר' שלמה מרדומסק
155	'וראיתם אותו'... ועינים סגורות

יוסליה קמצן קדוש

את

הסיפור הזה סיפר אבא שלי לי ולאחי. אפשר אלף פעמים ואפשר אלף ואחד. הסיפור הזה הוא כמעט בכל ספרי החסידים שמספרים סיפורים, שוורדים לתוך תוך עומק הלב.

בקרוב, קרתא קדישא, היה הרב לפני כארבע מאות שנה רבנו הב"ח, רבי יואל סירקיס, שאנחנו מצאצאיו. רק בגלל הב"ח מוכרחים להיות יהודים אמיתיים. איזה סבא היה לנו... איזו סבתא...

בקרוב יש קבר מיוחד, קצת לבד וקצת באמצע. קצת קרוב, קצת רחוק. ועל הקבר מונחת אבן, מצבה קטנה. וכך כתוב עליה:

פה נטמן יוסליה קמצן קדוש...

יוסליה קמצן קדוש. יוסליה קמצן קדוש.

שלמה. מה שהיה חשוב לר' שלמה הוא לחדור לליבות שומעיו ולהטמיע בהם את המסרים החינוכיים והערכיים שטמונים בסיפורים, להכניסם לחויה הנפשית המסתתרת בעומק פרטי האירועים, להתבונן וללמוד מדרכיהם והתנהגותם של גדולי ישראל עם רבבות עמד בית ישראל, לדעת כי איננו יכולים לראות אלא את המעטה החיצוני של המציאות, אבל בפנים - 'עין לא ראתה אלוקים וולתד'. 'כולם אהובים, כולם ברורים, כולם קדושים, וכולם עושים באימה וביראה רצון קונם...' ר' שלמה רצה שסיפוריו יתפרסמו בסגנונו זה, ולא יעובדו ויאבדו מחיותם ונשמתם.

כמובן שלא יכולנו להביא לידי ביטוי את הניגון בהם סופרו הסיפורים בעל פה, וישמע חכם ויוסף לקח.

ברצוני להודות לתלמידי ר' שלמה שסייעו לי, לחברי יהודה כץ, למייקל ברנד, ובעיקר למיכה אודנהיימר. תודה לר' משה ליכטמן על עזרתו הרבה. הרב בנצי רבי, ידידי ורעי, עבר על הניסוח של הסיפורים, ועזר לי להביאם בסגנון שיהיה קריא תוך שמירה מירבית על ניסוחם החי והקולח כפי שסופרו על ידי ר' שלמה, ועל כך נתונה לו תודתי. תודה לבתו של ר' שלמה - נשמה, שאיפשרה לי להוציא את הספר ונהגה בי טובת עין בנעימות ובלבביות. ידידי, חיים מושקין, הוא העומד כתמיד מאחורי הודו והדרו של הספר. ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה.

ואחרונה חביבה - שריק אשתי, ששלי ושלכם שלה הוא, שבזכותה, בעידודה ובעצתה הטובה יצא הספר הזה. יהי רצון שנוכה לגדל את ילדינו בשמחה, לתורה, לחופה ולמעשים טובים.

בצאתי אשא תפילה לקב"ה, כשם שעזרתני לסיים ספר זה, כן תעזרני להתחיל ספרים אחרים ולסייםם, ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה.

ירוחם דן כהן

הוצאת קול מבשר

בערך לפני ארבע מאות שנה, בקרקוב, כל היהודים היו עניים מרודים, החיים היו מלאים רדיפות ונגישות, צרות צרורות, עוני ומחסור.

רק יהודי אחד היה עשיר. הרבה כסף. יוסליה שמו. מעולם, מעת בריאת העולם, לא היה קמצן כמו יוסליה. ממש מעולם הוא לא נתן אף פרוטה אחת לאף יהודי אחד.

אין לו לב. אין לו נשמה. 'הוא לא יהודי', כמובן. כך כתוב בספרי המהר"ל, שבעל עבירה הוא לא כנגד הקדוש ברוך הוא, אלא שקצת קשה לו לעשות רצון קונו. אבל קמצן הוא כנגד הקדוש ברוך הוא: הקדוש ברוך הוא נותן והוא רק לוקח...

אז, כמובן, שיהודי כזה כשהוא בא לבית הכנסת, מי יגיד לו 'שבת שלום', מי יברך אותו 'שנה טובה'. הוא אדם לבד.

כשהוא הולך ברחוב, הילדים זורקים עליו אבנים. איוז בושש שיהודי כזה גר בתוך הגטו בקרקוב. אבל מה אפשר לעשות...

פעם שומעים היחברה קדישא' שיוסליה מאוד חולה והוא בדרכו לעולמים.

הם באים אליו לבקר את החולה, והם אומרים לו: יוסליה, אתה לא לוקח את הכסף איתך, זה ברור, אז תשאיר משהו בשביל העניים. מעולם לא נתת שום דבר לעניי קרקוב. תן לנו אלף רובל וזה יהיה בשביל הקבר שלך וניתן את זה לעניים.

אבל, יוסליה בשלו... והוא אומר: אני לא יכול להרשות לעצמי לשלם אפילו חמישים רובל.

ממש צחוק. והם אומרים: יוסליה, אם אתה לא נותן לנו חמישים רובל, אנחנו לא נקבור אותך.

הוא לא מתפעל. והוא אומר: כל החיים אני עושה הכל בעצמי. אני אקבור את עצמי גם כן.

אין להם כח. אדם כמה דקות לפני שהוא הולך לעולמים... אין לו... אין מה לדבר...

הם רוצים לעזוב. פתאום, כנראה, זה הסוף של יוסליה, הוא בקושי אומר: 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד', ובטח הוא חושב על החמישים רובל... והוא מת. הוא איננו.

הקהילה שמרה את ההבטחה. אנחנו לא נקבור אותך. הוא נפטר ביום ראשון בלילה ולא קברו אותו. ביום שני לא קברו אותו. ביום שלישי לא קברו אותו. ביום רביעי בלילה שכן אחד אמר לעצמו:

ובכן, כמו שהגמרא אומרת 'יהא מונח עד שיבוא אליהו'! מישוהו צריך לקבור אותו. יש לו אשה וילדים...

באמצע הלילה, כדי שלא יראו אותו, הוא לקח אותו בעצמו, סחב אותו על עגלה, הביא אותו לבית הקברות כדי ששום אדם לא יראה אותו, וקבר אותו באיוז פינה.

ובכן, אתם חושבים שבזה נגמר הסיפור? כאן הוא מתחיל!

באותה התקופה של הסיפור שלנו, הרב הראשי של קרקוב היה, כמובן, אחד צדיק קדוש ונשגב, מקובל אלוהי, שמו רבי קלמן.

ביום חמישי בלילה, עני אחד דפק על הדלת של רבי קלמן. וכך הוא אמר לו:
רבי הקדוש, תנו לי כסף בבקשה לקנות אוכל לכבוד שבת קודש.

– אשמח מאוד. אתן לך. אבל אני מכיר אותך כבר עשרים שנה, מה פתאום באת היום?
והוא אומר לו:

דעו לכם רבי הקדוש, עשרים שנה כבר אין לי פרנסה. אך ביום חמישי בבוקר, מישהו משאיר לי תחת הדלת השבורה מעטפה לכבוד שבת קודש עם עשרה רובל...

אחרי כמה דקות בא עוד עני ואביון, והוא אומר:
רבי הקדוש, אין לי כסף לקנות אוכל לשבת.

– איפה היית בשבת שעברה?

– רבי, עשר שנים אין לי פרנסה. ביום חמישי בבוקר אני מוצא מעטפה לכבוד שבת קודש תחת הדלת השבורה שלי. לכבוד שבת קודש חמישה רובל.

באותו הלילה, כל עניי קרקוב באו עם אותו הסיפור: ביום חמישי בבוקר, תחת הדלת השבורה, מעטפה לכבוד שבת קודש. לאחד – עשרה רובל. לאחד – חמשה רובל. לאחד – רובל אחד.

יוסליה. יוסליה. יוסליה...

רבי קלמן היה שבור לב. איזה קדוש. איזה צדיק מקודש. איזה צדיק נסתר היה לנו. והוא שואל את העניים:
ובכן, אני לא מבין, לך הוא נתן עשרה רובל, לך חמשה, מאיפה הוא מכיר אתכם?

כל אחד סיפר לו אותו הדבר:

כל אחד, פעם בחיים, החליט לבקר את יוסליה. אפשר... הוא נכנס לביתו של יוסליה. יוסליה פותח את כל שערי הלב, ואומר לו: אוי, איזו שמחה לראות אותך. אני מודה לך מעומק הלב. לעולם לא אשכח את הכבוד שבאת לבקר אותי. איך קוראים לך? – אברמליה. מה אתה עושה? – שואב מים. כמה ילדים יש לך? – שנים עשר ילדים.

אוי ויי, אברמליה. לבי שבור. בטח אתה מת מרעב...

תגיד לי בכנות: כמה אתה צריך?

– אוי, יוסליה, לו היית נותן לי עשרה רובל בשבוע היית מחיה את הילדים שלי.

איפה אתה גר?...

והוא מביא קצת יין, קצת מזונות. יושבים שם ומשוחחים.

פתאום, כאילו הוא משוגע, ויוסליה היה אדם גיבור מאוד – הוא לוקח את אברמליה שואב מים וזורק אותו מהבית. והוא אומר לו: אברמליה, השתגעת, אני יוסליה קמזן, אני אתן לך כסף? אל תעז לבוא עוד פעם...

אברמליה חוזר הביתה ואומר לאשתו:

הוא לא רק קמצן, הוא משוגע לגמרי.
והוא שוכח שהוא היה אצל יוסליה...

וביום חמישי בבוקר, תחת הדלת השבורה של אברמליה
שואב מים – מעטפה לכבוד שבת קודש, עם עשרה
רובל.

רבי קלמן הכריז ביום שבת קודש תענית ציבור ליום
ראשון.

כל הקהילה הקדושה של קרקוב צריכה להיות בבית
הכנסת, לבקש סליחה מיוסליה, שלא קברנו אותה.

הצעקות, הבכיות, התפילות, היו עד לב השמים.

כל אחד צעק בקולי קולות:

יוסליה, הייליגע יוסליה, עשרים שנה אתה מחיה אותי,
עשרים שנה אתה מפרנס אותי, והילדים שלי זרקו עליך
אבנים... יוסליה תסלח לי. יוסליה קמצן קדוש תסלח לי...

כולם צעקו. כולם בכו.

התפללו מנחה. קראו בתורה "ויחל משה" את פני יוסליה.
"שוב מחרון אפך".

אחרי תפילת מעריב, רבי קלמן אמר:

רבתי, אל תלכו הביתה. אני לא מרגיש שיוסליה כבר
סולח לנו.

רבי קלמן, הקדוש והמקודש, המקובל האלקי, פתח את
ארון הקודש, וכך הוא אמר:

יוסליה, יוסליה... בשם הקהילה הקדושה בקרקוב, אני
מתחנן לפניך, תן לי סימן שאתה מוחל לנו.

הוא נפל על הרצפה, וחשבו שחס ושלום יש לו התקפת
לב. ואולם הוא רק ישן...

בחלומו הוא ראה את יוסליה. אבל לא כמו שהוא כאן,
בעולם מלא שקר. אלא כמו שהוא יושב שם, בגן עדן,
מלאים זיו ומפיקים נוגה. שבח נותנים לו...

ויוסליה אומר:

רבי קלמן, אין צורך במחילה, אין צורך בשום דבר. רק
תגידו לכל העניים: אני מודה להם מעומק עומק לב,
שבאו פעם בחיים לבקר אותי. אני מודה להם כל החיים
שלי.

תגיד להם: אני יושב כאן, בגן עדן, על יד אברהם אבינו
ושרה אמנו, "והוא יושב פתח האוהל כחום היום", יש לי
הכל. אבל דבר אחד אין לי – אין כאן מעטפות... אין כאן
עשרה רובל. אין כאן דלת שבורה. אין כאן לב נשבר.

הייתי מוכר את כל הגן עדן רק כדי לעשות את זה עוד
פעם.

ורבי קלמן שואל אותו:

יוסליה, איך הרגשת להיות קבור לבד באמצע הלילה?

ויוסליה אומר לו:

רבי קלמן, אני כאן בגן עדן. אי אפשר לשקר. לא הייתי
לבד. כולם באו – אברהם אבינו, שרה אמנו, יצחק אבינו,
עם רבקה אמנו, יעקב רחל ולאה, יוסף הצדיק, משה
רבנו, אהרן הכהן, ודוד המלך עם כינור ביד הלך לפני
לפנות את הדרך לגן עדן, ואליהו הנביא אליהו
התשבי אליהו הגלעדי הלך אתי כל הדרך עד שמצאתי
את מקומי בגן עדן...

ויוס'לה אומר:

רבי קלמו, אתם מבינים, בכל יום חמישי בבוקר, כשהלכתי בסתר עם כל המעטפות לכבוד שבת קודש, רק הוא הלך אתי - אליהו הנביא...

יוס'לה מקרקוב

נדיוק

לפני עשרים ושנים שנה, הייתי מוזמן לכנס של כל הדתות (בשנת 73'), באיזה מקום באמריקה.

היה כנס של כל הדתות והיתה שם הרבה אהבה והרבה כבוד מכל אחד לשני. וכל דת היתה מארחת את כל הדתות.

לכבוד עם ישראל הם החליטו שהלילה הראשון יהיה הלילה של עם ישראל.

והרב שם, הוא רב נחמד מאוד, אני מכיר אותו עוד מתקופת 'מתיבתא תורה ודעת', והוא הכין ממש מסודר כיד המלך, כסעודת שלמה בשעתו, וכל הדתות היו שם. ומכיון שאני ייצגתי את עם ישראל אז אני דברתי. רציתי לספר להם סיפור שיעניין אותם. וסיפרתי להם על יוס'לה קמצן קדוש, יוס'לה מקרקוב...

בין כל אותם שמציגים את כל הדתות היה שם בישוף

אחד, כנראה אדם נשגב, אדם עם נשמה. אבל הסגן שלו שמו היה ג'ו. אני נבהלתי מפניו. ממש היה אפשר לראות את השכינה על פניו. לא ידעתי מדוע, אבל הרגשתי שמשוהו גדול קורן ממנו...

הוא ניגש אלי אחרי שגמרתי את הסיפור על יוסליה מקרקוב, עם הרבה דמעות בעינים, ואמר לי: לעולם לא אוכל להסביר לך איך הסיפור הזה נגע לליבי. אבל דע לך, שאני מודה לך.

ביום השני הקתולים היו צריכים לארח אותנו. אבל המטבח שלהם היה שבור, ובקשו מהרב אם הוא יכול עוד הפעם לארח. אבל הפעם הקתולים היו המארחים, למרות שהאוכל היה כשר.

ישבתי בפינה ושתקתי.

פתאום בא אלי ג'ו, סגן הבישוף, ואומר לי: דע לך דבר אחד, הבישוף לא ישן כל הלילה. הוא חשב כל הלילה על יוסליה. על יוסליה מקרקוב, קמצן קדוש. איזה אדם קדוש. ואני, אני אמרתי לך, לעולם לא תדע... אבל הבישוף מבקש ממך שתספר את הסיפור עוד פעם.

כמובן שסיפרתי את זה עוד פעם.

היינו שם שבוע שלם, עם הרבה כבוד מאחד לשני, ועם הרבה שמחה.

בלילה האחרון זכיתי להופיע לפני כל האוניברסיטה שם. יש שם אלפי סטודנטים, ובקונצרט היו בערך חמשת אלפי סטודנטים.

לפני ההופעה ניגש אלי ג'ו, סגן הבישוף, ואני ראיתי שמשוהו קרה לו.

והוא אמר לי: אני מבקש ממך בכל לשון של תחנונים, ספר את זה עוד פעם. אל תחשוב שאני משוגע. אני אספר לך אחר כך מדוע אני צריך לשמוע את זה עוד פעם.

אני ראיתי כאילו כל החיים שלו תלויים בסיפור הזה. אני סיפרתי את הסיפור. הרצפה היתה מלאה דמעות מכל החמשת אלפי הסטודנטים. כולנו בכינו.

יוסליה קמצן קדוש. יוסליה קמצן קדוש...

אחרי ההופעה ניגש אלי ג'ו, סגן הבישוף, ואמר: נלך לטייל קצת.

אני לא אשכח את זה לעולם. באותה העיר יש הרבה הרים וגבעות. עלינו על גבעה. פתאום הוא עומד וכך הוא אומר לי:

שלמה, תסלח לי, שיקרתי לך. שמי לא ג'ו. שמי יוסליה מקרקוב...

אני מנכדיו של יוסליה קמצן קדוש. הסבא שלי היה גם כן נקרא יוסליה. חסיד קוויניץ. אדם מליונר, בעל צדקה שעוד לא היה בעולם. והאמא שלי, געוואלד, היתה בדקא, מחנה השמדה.

האבא שלי היה קתולי. חייל אמריקאי. הוא מצא אותה חצי מתה. הוא לקח אותה לאמריקה, ריפא אותה, והתחתן איתה. בתנאי אחד - שהיא לא תספר לעולם שהיא יהודיה.

אתה רואה, אני בא מבית מאוד דתי. קתוליים. אני סגן בישוף.

לפני כמה שבועות, צילצלה אלי אמא ואמרה לי: ג'ו, יש לי רק עוד כמה ימים לחיות. תבוא מהר, אני לא יכולה לעזוב את העולם עד שאספר לך את כל הסודות שלי. אני בא לבית חולים, ואני רואה שהיא כבר לא בעולם הזה. היא חצי מתה...

היא לקחה את ידי ואמרה לי:

ג'ו, שיקרתי לך...

שמך הוא לא ג'ו. שמך יוסליה.

יוסליה מקרקוב...

שלושה ימים היא סיפרה לי בלי הרף ובלי הפסקה על הסבא שלי, יוסליה קמצן קדוש. על הסבא, האבא שלה. על שבת קודש. על יום טוב. על ציצית. על תפילין. מה זה עם קדוש. מה זה עם נבחר. מה זה אלוקים.

ורגע לפני שהיא נפטרה, היא אמרה לי:

אל תשכח. אתה יוסליה מקרקוב. אתה יוסליה מקרקוב.

ובכן, האמא הלכה לעולמה. בטח היא בגן עדן. געוואלד, איך שהיא סבלה כל החיים, שלא זכתה לחיות כמו יהודיה. אני בטוח שהיא יושבת ליד הסבא של הסבא, על יד יוסליה קמצן קדוש...

אבל אני, באיזה עולם אני?

אני ג'ו, אני סגן בישוף, יש לי קריירה גדולה בכנסייה. מי יודע לאן אני יכול להגיע. אבל אני לא ג'ו...

אני יוסליה מקרקוב...

אני ממש לא ידעתי מה לעשות עם עצמי. אני בוכה יומם ולילה. לבי שבור לאלף שברים.

לפני כמה ימים בכיתי כל הלילה לפני הקדוש ברוך הוא. אמרתי לו:

רבונו של עולם, תן לי סימן מה אתה רוצה שאני אעשה עם החיים שלי?

רבונו של עולם, אם אתה רוצה באמת שאני אהיה יהודי, אז תשלח לי מישהו שרק יגיד לי את המילים: יוסליה מקרקוב. יוסליה מקרקוב. יוסליה קמצן קדוש מקרקוב...

אז אני אדע שאתה רוצה שאני אהיה יהודי.

ובכן, אני בא כאן לכנס להציג את הקתוליים, ובליה הראשון אתה מספר לי על יוסליה...

אני נשבע לך שראיתי את אמא שלי, עומדת מאחוריך, עם ידיה שטוחות כלפי שמים. ידעתי שהאמא שלחה אותך מגן עדן אלי, להגיד לי שאני יוסליה מקרקוב.

לא היה לי כח. לא היה לי אומץ.

ביקשתי ממך שוב בליה השני וכך גם הלילה...

פתאום הוא עמד, והוציא מהכיס כרטיס... לתל אביב...

מחר בבוקר בחמש, אני עוזב. אני לא מספר לשום אדם לאן אני נוסע. אני לא לוקח שום דבר אתי. רק את הנשמה.

אני לא רוצה שאבא שלי יתאכזב מאמא, בגלל שסוף כל סוף הוא הציל אותה. בלעדיו, חס ושלום, אמא לא היתה בחיים. אז אני לא רוצה להגיד לו שאמא סיפרה לי שהיא יהודיה.

ואז הוא אמר לי:

תסלח לי אם לא תשמע ממני, בגלל שכולם יודעים שאני מדבר אתך כל הזמן...

רק דבר אחד – אם אוכה להתחתן פעם בירושלים עיר הקודש עם בת זוגי, בחסדי ה', ברחמיו המרובים, אני מבטיח לך – לילה לפני החופה אני אשב על יד הכותל באמצע הלילה ואני אכתוב לך.

איך שחיכיתי למכתב ממנו...

כל פעם כשבאתי לארץ חיפשתי את יוסליה מקרקוב. אבל איך אפשר למצוא אותו. אני יודע שהוא מפחד לראות אותי. כנראה המשטרה עוד מחפשת אותו. עכשיו, בארץ, בטח הוא עם זקן. לא עם צלב גדול שהיה תלוי על צווארו כל הזמן. אבל חיפשתי אותו. חיכיתי למכתב...

בשנת 79', שש שנים אחרי שראיתי אותו, פתאום יש לי מכתב ביד. ואני עדיין רועד מהמכתב... בצד אחד כתוב שמי, ובצד השני כתוב: יוסליה מקרקוב, ירושלים עיר הקודש.

רק המשיח יכול להבין את זה.

וכך הוא כותב:

לידידי, אחי, אני מודה לך כל רגע, כל רגע, שעזרת לי לדעת שאני יוסליה מקרקוב. דע לך, כאן בירושלים עיר הקודש אני ממש נראה כמו הסבא שלי. יש לי זקן ופיאות. צינית. אני לומד תורה כמו הסבא. אני לומד תורה יומם ולילה. שבת שלי כמו שבת של הסבא.

מחר בלילה אני מתחתן עם בת זוגי.

בחלומי – היא כמו הסבתא שלי. מלאה חן. לב זהב. מלאה צדקה וחסד. כמו שרה אמנו.

עכשיו, אני יושב ליד הכותל. ארבע בבוקר. קודשא בריך הוא ושכינתיה הם כאן. בוכים ומייללים על חורבן בית המקדש. בוכים ומייללים על כל הגיוזים, ששכחו שהם יוסליה.

אני מברך אותך שתזכה להזכיר לכולם שהם יוסליה מקרקוב.